

BRATIMLJENJE GRADOVA

I SVE ŠTO O NJEMU MORATE ZNATI

BRATIMLJENJE GRADOVA

i sve što o njemu morate znati

Zagreb, 2009.

Sadržaj

Nakladnik:	Udruga općina u Republici Hrvatskoj Hrgovići 59, 10000 Zagreb www.udruga-opcina.hr
Autori:	Mladen Ivanović Marko Ercegović
Urednik:	Mladen Ivanović
Lektura:	Zinka Joh
Prevoditelj:	Sofija Babić
Grafičko oblikovanje i dizajn:	Vjeko Sumić
Tisak:	Printera grupa d.o.o
ISBN:	978-953-55612-1-7

Uvod	5
Povijest bratimljenja gradova	6
Bratimljenje gradova danas	7
Što je potrebno za dobro bratimljenje?	8
Prednosti bratimljenja	9
Neki primjeri dobre prakse iz Hrvatske	10
Osijek-Pečuh-Tuzla-Subotica	10
Čabar-Loška Dolina	10
Sveti Martin na Muri-Specchia- Szigetszentmiklos-Busko-Zdroj- Steinheim	11
Bratimljenje gradova u Europi	12
Europa za građane – program EU koji podupire projekte bratimljenja gradova	14

'Europe for Citizens' Programme

Ova publikacija izrađena je u okviru projekta Promicanje bratimljenja hrvatskih i europskih lokalnih jedinica koji financijski podupire Europska unija putem Izvršne agencije za obrazovne, audiovizualne i kulturne politike.

Copyright © 2009 Udruga općina u Republici Hrvatskoj, Zagreb. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajališta Udruge općina u RH ili Izvršne agencije za obrazovne, audio-vizualne i kulturne politike.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 696390

Uvod

Iako bratimljenje hrvatskih gradova s gradovima u drugim državama nije novost – postoje veze koje traju i više od trideset godina – nekoliko je razloga zbog kojih je dobro podsjetiti na bratimljenje i njegove dobre učinke. Prije svega, početkom tranzicije Hrvatska je uspostavila novi sustav lokalne samouprave i teritorijalni ustroj. Rezultat je toga procesa više od pet stotina novih općina i gradova od kojih samo manji broj ima formalizirane veze s lokalnim zajednicama u drugim državama. Usto, želja Hrvatske da postane članicom Europske unije podrazumijeva poštovanje drugih naroda i kultura i predstavljanje hrvatskog načina života i kulture drugima. Za postizanje toga cilja teško da postoji izravniji način od bratimljenja gradova.

Udruga općina u Republici Hrvatskoj tijekom 2009. implementira projekt pod nazivom „Promicanje bratimljenja hrvatskih i europskih lokalnih jedinica“. Tim projektom Udruga općina želi potaknuti spajanje hrvatskih gradova i općina s gradovima i općinama u državama Europske unije. Brošura koju držite u ruci korak je prema postizanju toga cilja.

Mladen Ivanović,
voditelj projekta

Povijest bratimljenja gradova

Povezivanje građana dvaju ili više gradova zbog ekonomskih, vojnih ili drugih razloga bila je česta pojava u povijesti ljudskoga roda. Prema nekim izvorima, prvo povezivanje gradova u Europi potječe još iz 9. stoljeća između njemačkog grada Paderborna i francuskoga Le Mansa, a prvo moderno bratimljenje gradova zabilježeno je 1920. između engleskoga Keighleya te francuskoga Poix-du-Norda. Ipak, tek se polovinom dvadesetog stoljeća u ratom razrušenoj Europi aktualizirala potreba jačeg angažmana na prijateljskom povezivanju građana donedavno zaraćenih gradova. Iz tih inicijativa nastalo je bratimljenje gradova kakvo poznajemo danas.

Hrvatski su gradovi od samih početaka uključeni u europske procese bratimljenja. Prvi povijesni primjer datira s kraja 12. stoljeća kada je grad Dubrovnik sklopio „ugovor o prijateljstvu i trgovini“ s talijanskim gradovima Anconom i Fanom. Rani primjeri suvremenog bratimljenja domaćih i europskih gradova uključuju pobratimstvo Splita s engleskim gradom Doverom iz 1962. godine. Grad Rab i Republika San Marino bratime se 1968. godine na osnovi legende koja kaže da je grad-državu osnovao Rabljanin sveti Marino. Iste godine Hrvatska Kostajnica postala je gradom prijateljem sa slovačkim Šenkvicama, a Beli Manastir povezan je s mađarskim Mohacsom od 1971. godine.

Bratimljenje gradova danas*

Suvremeni koncept bratimljenja gradova (*engl. town twinning*) podrazumijeva povezivanje dviju ili više lokalnih zajednica putem raznovrsnih aktivnosti. Napori takvog povezivanja usmjereni su prema stvaranju uzajamnog povjerenja i suradnje koji tijekom godina u pravilu prerastaju u iskreno prijateljstvo lokalnih zajednica i njihovih građana.

Uobičajene aktivnosti bratimljenja uključuju susrete i razmjene građana (posjete delegacija gradova, razmjene i putovanja učenika, studenata, umirovljenika i sl.) te zajedničke kulturne i sportske aktivnosti (nastupe umjetničkih društava, sportske i kulturne priredbe, obilježavanje bratimljenja poput imenovanja ulica, otvaranja spomenika i sl.).

No, dosezi bratimljenja nisu ograničeni samo na takve aktivnosti. Naime, kod bratimljenih gradova česti su i zajednički razvojni projekti koji uključuju različit spektar tema: od očuvanja okoliša i edukacije, preko gospodarskih i poduzetničkih projekata pa sve do socijalnih projekata. Dakle, mogućnosti su mnogo-brojne.

Jedan od novijih oblika povezivanja tematske su mreže bratimljenih gradova u kojima sudjeluje nekoliko gradova iz više različitih država. Takve mreže putem konferencija i radionica te uključivanja novih aktera iz različitih društvenih slojeva (nevladine organizacije, škole, akademije, poduzetnici, sindikati, sportske organizacije itd.) postaju platformama za generiranje dugotrajnih kooperacija među udruženim gradovima prijateljima.

*Izraz „bratimljenje gradova“ u ovoj brošuri rabi se kako bi se opisalo povezivanje lokalnih zajednica bez obzira na njihov organizacijski i pravni status u domicilnim državama. Slijedom toga, ovaj izraz podrazumijeva gradove i općine.

Što je potrebno za dobro bratimljenje?

Aktivno građansko sudjelovanje najvažniji je čimbenik o kojem ovisi uspjeh bratimljenja. Slijedom toga, uspješni projekti bratimljenja uključuju angažman različitih skupina stanovnika svih životnih dobi i socijalnog podrijetla u objema zajednicama. Ipak, aktivno sudjelovanje građana mora imati i potporu izabраниh čelnika lokalnih jedinica koji će proces bratimljenja poduprijeti na političkoj razini.

Aktivnosti koje se provode u okviru bratimljenja zbog svoje su raznolikosti pogodna osnova za razgovor o problemima današnjice, osobito kod mladih ljudi. Stoga, upravo je podizanje osviještenosti o temama poput očuvanja okoliša i mira, zaštite ljudskih prava, iskorjenjivanja siromaštva te budućnosti Europe bitan čimbenik uspjeha dobrog bratimljenja.

Naposljetku, ključni trenutak u uspješnim primjerima bratimljenja jest izgradnja odnosa koji je u stanju izdržati test vremena. Naime, razvijanje iskrenog prijateljstva i solidarnosti među građanima različitih gradova zahtijeva upornost, otvorenost i redovite kontakte tijekom godina.

Prednosti bratimljenja

Suradnja pobratimljenih gradova može proizvesti mnoge pozitivne učinke čiji razmjeri najviše ovise o uključenosti i zalaganju aktera toga odnosa. Jedna od najčešćih aktivnosti koja ima neposredne učinke u okviru bratimljenja razmjena je iskustava i najbolje prakse u područjima od interesa lokalnih zajednica: gospodarstvu, turizmu, ekologiji, financiranju, razvoju infrastrukture, socijalnoj skrbi i mnogim drugim. U velikom broju slučajeva upravo je bratimljenje bilo polazna točka za poticanje i ostvarenje razvojnih projekata u lokalnim zajednicama.

Razmjena ideja i ljudi na kraju obogaćuje sve uključene strane neformalnim učenjem i kulturnim različitostima. Nusproizvod takve razmjene uvijek je i promocija lokalne zajednice u inozemstvu. Jačanje veza među građanima upoznavanjem sa svakidašnjicom drugih te uzajamno otkrivanje kulture i jezika bratimljenih partnera grade europski identitet.

Ponekad bratimljenje pomaže u teškim trenucima. Tipičan primjer je serija katastrofalnih ljetnih požara koji su harali Portugalom 2005. Pogođenim lokalnim zajednicama nesebično su pomogli njihovi gradovi prijatelji iz različitih europskih država.

Neki primjeri dobre prakse iz Hrvatske

Iako bratimljenje hrvatskih gradova i općina s gradovima i općinama u inozemstvu ima solidnu tradiciju, postoji potreba da se hrvatske lokalne zajednice potakne na još snažnije povezivanje, osobito s lokalnim zajednicama u susjednim državama, kao i u državama članicama Europske unije. Pritom su dosadašnji primjeri zajedničkih aktivnosti zbratimljenih gradova najbolji pokazatelj dobrih učinaka bratimljenja, kao što i pokazuju neki od novijih projekata:

Osijek • Pečuh • Tuzla • Subotica

U okviru programa prekogranične suradnje Osijek je 2001. godine, u suradnji sa svojim dugogodišnjim gradom prijateljem **Pečuhom** (Mađarska) te **Tuzlom** (Bosna i Hercegovina) i **Suboticom** (Srbija) pokrenuo projekt „Baza malog gospodarstva“. Cilj projekta bio je stvaranje informacijske baze podataka i analiza postojećeg stanja obrtnika te malih i srednji poduzetnika u četiri grada i njihovim regijama te utvrđivanje raspoloživih gospodarskih kapaciteta. Tim projektom nastojalo se kapitalizirati komparativne prednosti uključenih gradova i postaviti kvalitetne osnove za izradu tržišnih strategija maloga gospodarstva u okvirima prekogranične suradnje i globalne ekonomije.

Čabar • Loška Dolina

Početak 2006. grad Čabar ušao je u zajednički projekt prekogranične suradnje s Općinom **Loška Dolina** (Slovenija), s kojom njeguje četiri desetljeća prijateljskih odnosa. Projekt „Sačuvajmo vode čiste – Keep waters clean“ trajao je 21 mjesec, do kraja 2007. godine. Cilj projekta bila je zaštita izvora pitke vode i vodnih resursa na području Loške doline i Prezida. U sklopu projekta obavljeno je i mnogo aktivnosti: evidentiranje izvora onečišćenosti, edukacija stanovništva, promatranje količine i kakvoće vode, izrada studije vodnog režima vodotoka Trbuhovice, izrada prijedloga unaprjeđenja stanja vodovodnog i sustava odvodnje otpadnih voda te izrada projektne dokumentacije sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda. Ukupna vrijednost projekta bila je 526.000 eura.

Trenutačno je u postupku odobravanje novog projekta kojim će se dosadašnja suradnja dvaju lokalnih zajednica podići na novu razinu koja će rezultirati izgradnjom novoga kanalizacijskog sustava s kolektorom.

Sveti Martin na Muri • Specchia • Szigetszentmiklos • Busko-Zdroj • Steinheim

Nakon osvajanja nagrade „Europske destinacije izvrsnosti“ u Portugalu 2007., općina Sveti Martin na Muri bila je pozvana u tematsku mrežu koju su

činile općina **Specchia** (Italija), grad **Szigetszentmiklos** (Mađarska), grad **Busko-Zdroj** (Poljska) i grad **Steinheim** (Njemačka). Mreža je okupljena oko dvogodišnjeg projekta susreta građana (2009. - 2010.) koji podrazumijeva međusobne posjete, radionice te skupove o različitim temama i vidovima suradnje. Jedna od planiranih aktivnosti je održavanje konferencije na temu „Održivi razvoj u turizmu“ krajem lipnja 2009. godine u Svetom Martinu na Muri. Budžet projekta iznosi 100.000 eura i sufinanciran je od EU.

Bratimljenje gradova u Europi

Nakon II. svjetskog rata europske države potaknule su bratimljenje europskih gradova s ciljem izgradnje međusobnog povjerenja građana Europe. Bratimljenje gradova bilo je izraz težnje građana europskih država da međusobnim upoznavanjem stvore osnovu za bolje razumijevanje i na taj način aktivno pridonesu budućnosti u kojoj će se problemi među europskim narodima rješavati dijalogom i uvažavanjem umjesto nasiljem i destrukcijom. Prva bratimljenja nakon II. svjetskog rata potaknuta su već pedesetih godina 20. stoljeća između njemačkih i francuskih gradova, i to takvim intenzitetom da je u trenutku potpisivanja Sporazuma o prijateljstvu između Njemačke i Francuske (1963.) već postojalo 120 njemačko-francuskih bratimljenja.

Tijekom druge polovine 20. stoljeća bratimljenje gradova ostalo je jedan od temeljnih načina povezivanja građana europskih država pa danas možemo reći da ono ima stabilne korijene u novijoj europskoj kulturi življenja. U skladu s tim, Vijeće europskih općina i regija (The Council of European Municipalities and Regions - CEMR), jedna od najznačajnijih organizacija lokalnih i regionalnih vlasti na području Europe, bratimljenje gradova od svoga osnivanja 1951. ugradilo je među temeljne osnivačke ciljeve.

Bratimljenje gradova u Europi osobito je intenzivno u posljednjih petnaestak godina. Prema istraživanju CEMR-a 1991. je na području Europe bilo oko 8.500 bratimljenja gradova iz 14 država, a istraživanje provedeno 2006. u 35 država pokazalo je više od 17.000 bratimljenja. Danas, broj bratimljenja u 27 država članica EU prelazi 30.000.

Prepoznajući bratimljenje gradova kao aktivnost koja, uza zbližavanje građana Europe i izgradnju europskog identiteta, ima i snažan razvojni značaj, institucije na razini Europe i institucije pojedinih država na razne načine podupiru bratimljenje. Slijedom toga, zanimljive informacije o bratimljenju gradova u Europi mogu se naći na različitim internetskim stranicama, od kojih izdvajamo:

Broj bratimljenja prema državama

Naziv zemlje	Broj bratimljenja	Naziv zemlje	Broj bratimljenja	Naziv zemlje	Broj bratimljenja
Njemačka	6.092	Austrija	902	Ukrajina	296
Francuska	5.953	Španjolska	807	Latvija	294
Italija	2.096	Nizozemska	722	Irska	249
Poljska	2.041	Belgija	718	Srbija	193
V. Britanija	1.998	Norveška	716	Slovenija	192
Mađarska	1.676	Slovačka	667	Bugarska	181
Švedska	1.361	Estonija	570	Island	142
Finska	1.165	Švicarska	485	Luksemburg	119
Češka	1.124	Grčka	458	Cipar	96
Rumunjska	1.072	Litva	380	Malta	46
Danska	932	Portugal	309		

Izvor: www.twinning.org

<http://www.twinning.org>

Specijalizirana internetska stranica CEMR-a posvećena bratimljenju gradova. Osim općih informacija o povijesti bratimljenja na području Europe, putem te internetske stranice možete pronaći inozemnog partnera za bratimljenje.

<http://www.ccre.org>

Internetska stranica CEMR-a koja sadržava informacije o bratimljenju gradova kao jednoj od redovitih aktivnosti te organizacije. Među ostalim, stranica sadržava popis nacionalnih udruga lokalne samouprave u državama članicama CEMR-a i imena osoba za kontakt za bratimljenje.

<http://www.towntwinning.org.uk>

Internetski portal udruge Sandy Twinning Association, osnovane 1982., nakon pot-

pisivanja povelje o bratimljenju između mjesta Sandy u Velikoj Britaniji i mjesta Malaunay u Francuskoj. Mnogobrojne su internetske stranice poput te, kojima se predstavlja udruga osnovana u povodu određenog bratimljenja gradova.

<http://eacea.ec.europa.eu>

Izvršna agencija za obrazovne, audio-vizualne i kulturne politike Europske komisije na svojoj web stranici predstavlja program „Europa za građane“, u okviru kojega se financijski podupiru projekti bratimljenja gradova.

<http://www.amphictyony.gr>

Internetska stranica mreže zbratimljenih gradova s područja Mediterana. Mreža okuplja 63 lokalne zajednice iz devet zemalja Mediterana.

Europa za građane – program EU koji podupire projekte bratimljenja gradova

Šnažna potpora koju EU daje povezivanju građana Europe usmjerena je putem programa zajednica kojima se promiče suradnja među članicama EU na području implementacije zajedničkih politika. Jedan je od takvih i program Europa za građane, kojemu je cilj jačanje europskoga identiteta i osjećaja pripadnosti EU, promicanje dijaloga između različitih naroda i kultura u Europi te promišljanje europske prošlosti i budućnosti.

Program Europa za građane trajat će od 2007. – 2013. s ukupnim proračunom u iznosu od 215 mil. €. Iako su programi zajednice namijenjeni ponajprije članicama EU, program Europa za građane otvoren je i za države u pristupanju. Međutim, za razliku od članica EU, Hrvatska za sudjelovanje u programu plaća određeni godišnji doprinos.

Program je podijeljen na četiri aktivnosti od kojih svaka uključuje specifične mjere:

Aktivnost 1: Aktivni građani za Europu

Aktivnost 2: Aktivno civilno društvo u Europi

Aktivnost 3: Zajedno za Europu

Aktivnost 4: Aktivno europsko sjećanje.

Iako u programu mogu sudjelovati različite institucije (organizacije civilnoga društva, škole i druge obrazovne institucije, skupine građana itd.), program posebnu pozornost posvećuje sudjelovanju jedinica lokalne samouprave. Naime, u okviru Aktivnosti 1 gradovi i općine mogu podnositi projektne prijedloge koji se odnose na bratimljenje gradova. Može biti riječ o susretima građana bratimljenih gradova ili o tematskom umrežavanju bratimljenih gradova.

Na razini Europe program Europa za građane provodi se putem Izvršne agencije za obrazovne, audiovizualne i kulturne politike (http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/index_en.htm), a kontaktna točka u Hrvatskoj jest Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske (<http://www.uzuvrh.hr/stranica.aspx?pageID=45>).

Ured za udruge osnovao je Službu tehničke podrške za program Europa za građane, koja zainteresiranima može dati sve potrebne informacije i pružiti određenu tehničku pomoć pri izradi projekta (npr. upozoriti na to je li projektni prijedlog prihvatljiv u odnosu na pravila programa, pomoći pri ispunjavanju obrazaca i dr.).

Kriteriji i drugi tehnički detalji izrade projekata koji se odnose na bratimljenje gradova opisani su na internetskoj stranici Ureda za udruge, a ako i nakon toga postoje dvojbe u vezi s izradom projekta Službu tehničke podrške Ureda za udruge možete kontaktirati na sljedeći način:

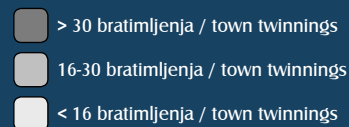
✉ e-poštom: europazagradane@uzuvrh.hr

☎ telefonom: +385 (0)1 4599 816
+385 (0)1 4599 817

Hrvatska - EU / Croatia - EU

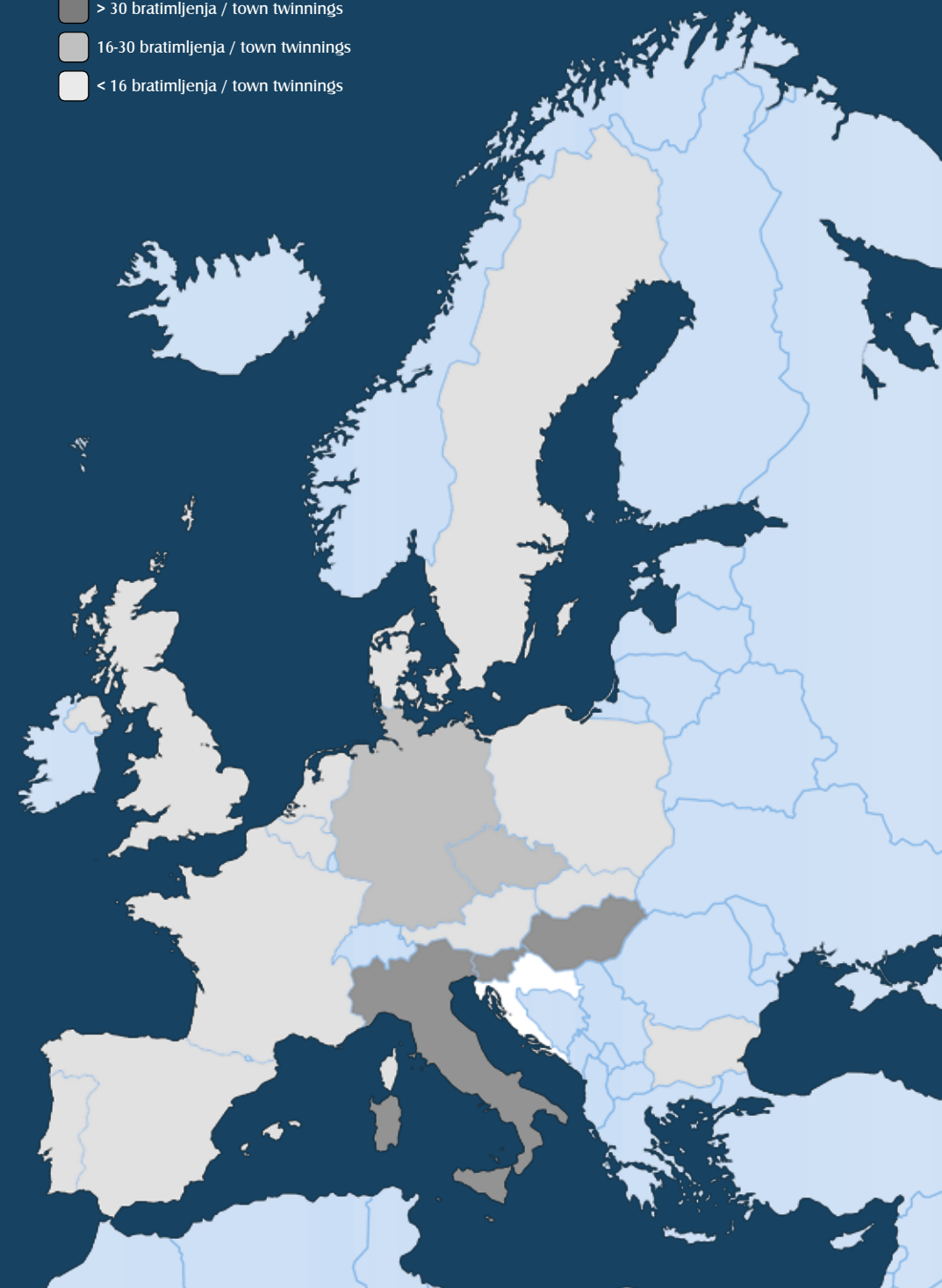
U okviru projekta „Promicanje bratimljenja hrvatskih i europskih lokalnih jedinica“, Udruga općina provela je istraživanje o bratimljenjima hrvatskih gradova i općina s lokalnim jedinicama u zemljama Europske unije. Rezultati istraživanja pokazuju spremnost hrvatske lokalne samouprave za povezivanje s lokalnim zajednicama u Europi.

Within the project “Promotion of Town Twinning between Croatian and European Local Authorities”, The Association of Municipalities has carried out the research on town twinning between Croatian towns and municipalities and local authorities in European Union. The results of the research show readiness of Croatian local self-government for town twinning with local communities in Europe.

Broj bratimljenja sa lokalnim jedinicama u EU državama /
The number of town twinnings with local authorities from EU member states

Broj / Number	Zemlja / Country	Broj / Number	Zemlja / Country
67	Mađarska Hungary	4	Nizozemska Netherlands
54	Italija Italy	3	Belgija Belgium
40	Slovenija Slovenia	3	Ujedinjeno Kraljevstvo United Kingdom
30	Njemačka Germany	1	Bugarska Bulgaria
16	Češka Czech Republic	1	Danska Denmark
10	Slovačka Slovakia	1	Portugal Portugal
9	Austrija Austria	1	Španjolska Spain
9	Poljska Poland	1	Švedska Sweden
6	Francuska France		

Hrvatska - EU / Croatia - EU

U okviru projekta „Promicanje bratimljenja hrvatskih i europskih lokalnih jedinica“, Udruga općina provela je istraživanje o bratimljenjima hrvatskih gradova i općina s lokalnim jedinicama u zemljama Europske unije. Rezultati istraživanja pokazuju spremnost hrvatske lokalne samouprave za povezivanje s lokalnim zajednicama u Europi.

Within the project “Promotion of Town Twinning between Croatian and European Local Authorities”, The Association of Municipalities has carried out the research on town twinning between Croatian towns and municipalities and local authorities in European Union. The results of the research show readiness of Croatian local self-government for town twinning with local communities in Europe.

Broj bratimljenja sa lokalnim jedinicama u EU državama /
The number of town twinings with local authorities from EU member states

Broj / Number	Zemlja / Country
67	Mađarska Hungary
54	Italija Italy
40	Slovenija Slovenia
30	Njemačka Germany
16	Češka Czech Republic
10	Slovačka Slovakia
9	Austrija Austria
9	Poljska Poland
6	Francuska France

Broj / Number	Zemlja / Country
4	Nizozemska Netherlands
3	Belgija Belgium
3	Ujedinjeno Kraljevstvo United Kingdom
1	Bugarska Bulgaria
1	Danska Denmark
1	Portugal Portugal
1	Španjolska Spain
1	Švedska Sweden

- > 30 bratimljenja / town twinings
- 16-30 bratimljenja / town twinings
- < 16 bratimljenja / town twinings

